

Programjavaslatok a nyári napközis foglalkozásokhoz

Köztudott, hogy a nyári napközi otthoni nevelőmunkánk nem kellő hatékonyságú. Ennek többek között az az oka, hogy nevelési módszertanunk szegényes, nincs meg e terület minden igényt kielégítő objektív és szubjektív feltétele, nem vesszük figyelembe a nevelési szintér determinánsainak és hatásmechanizmusainak összességét. Tisztában vagyunk azzal is, hogy meglehetősen gyér irodalom foglalkozik az olyan típusú kötetlen gyermekprogramokkal, amelyeken egyfelől nagyon különböző életkorú gyerekek vesznek részt, másfelől alig van irodalma annak, amikor a szülők és a gyerekek együttesen látogatnak alkalmanként valamilyen rendezvényt a napközi otthonban. Elsősorban tehát azoknak a pedagógusoknak, népművelőknek, de esetleg olyan patronálást vállaló ifjúsági vezetőknek szeretnénk módszereket ajánlani, akik eddig más keretek között gyermekekkel foglalkoztak. Ötleteket kapnak az együtt töltött idő tartalmának megtervezéséhez, lebonyolításához és a gyermekfoglalkozások szervezéséhez is.

A foglalkozásokat természetesen igyekeztünk úgy tervezni, hogy csak módszerükben különböznek minden iskolai és iskolán kívüli foglalkozástól, de céljuk és feladatuk meghatározott legyen. Így szeretnénk: gyarapítani az ismereteket a tudomány, a művészet, a technika és a sport különböző ágaiban; segíteni a gyerekeket az ismeretek megszerzésében, fejleszteni az ismeretszerző tevékenységet, valamint felbreszteni az igényt a folyamatos művelődésre. Gyakorolni azokat a tevékenységi formákat, melyek a különböző életkorú gyerekeknél egy adott közösségen belül a fentiek megvalósítását, a kitűzött célokat szolgálják. Megkeresni azokat a lehetőségeket, melyek a személyiség kialakulásánál és alakításánál a különböző életkorokban azonos mértékben hatnak. Megtalálni azokat a témákat, melyek a különböző életkorú gyermekek figyelmét lekötik egy foglalkozás idejéig. Ezeknek a feladatoknak a megoldásához ismerni kell a gyereket, annak személyiségét, fejlődésképességét.

A FOGLALKOZÁSOK SIKERÉNEK FELTÉTELEI

1. *Objektív feltételek, szervezési feladatok*

Ahhoz, hogy a gyermekfoglalkozás jól sikerüljön, szükséges egy hangulatos, kész és félkész játékokkal (pl. levél, gesztenye, toboz, makk, dugó stb.) felszerelt helyiség. A tárgyi feltételek biztosítása mellett azonban a legfontosabb egy megfelelő, rátermett vezető és előre kidolgozott, meghatározott, a résztvevők életkorának megfelelő program. A foglalkozás sikere körültekintő, gondos felkészülést igényel a vezetőtől, és azt, hogy ne befolyásolja a gyermeklétszám, a kor szerinti megoszlás.

A gyermekfoglalkozásokon döntő a játék, de emellett helyt kell adni a pedagógiai beszélgetéseknek is. Ennek több formája lehetséges. Két játék közt pihentetőnek vagy rajzolás közben, ha a rajz témája megengedi, beszélgetni velük szereplőként, pl. mesekönyvbe bújtatva a témát. Hasznosnak bizonyult irányított játéokra megnyerni a gyerekeket. Ha a vezető előre elkészített, munka jellegű foglalkozáshoz megnyer egy-két gyereket, azokkal dolgozni kezd, s a munka csábító, egyre több gyerek foglal helyet körülötte és olvad bele a munkába.

Beszélgetés, munka, dal, játék hangulatossá és hasznossá teheti a foglalkozásokat, s ezeket kell kiegészíteni film- és diavetítésekkel, meselovással, magnózással, lemez-hallgatással. Javasoljuk a több alcsoportban történő foglalkozást, mert nem biztos, hogy minden gyereket egyformán érdekel, amit mi előre elterveztünk s elkezdtünk. Játshatunk rögtönzött „Ki mit tud?”-ot, dramatizálhatunk mesét, elővehetjük a bábokat, s szereplőkké és nézőközönséggé alakulva mindenki lehet győztes és vesztes, és mindenki megkaphatja a megérdemelt jutalmát.

2. Pszichés feltételek

A gyermekfoglalkozásoknál nagyon fontos a tagok érdeklődési körének figyelembevétele. „Az érdeklődés nem a gyermek állítólag önmagába zárt természetének a produktuma, hanem a környezettel való érintkezésből keletkezik, fejlődésére különleges hatást gyakorolnak a környezetében levő emberek. Szükséges, hogy ezek a hatások ne csupán spontán módon jöjjenek létre.” (Rubinstein.) A gyermekprogramok szervezésénél, tervezésénél mindig figyelembe kell vennünk azt a ténytet, hogy nem azonos korosztályt kell foglalkoztatni. Ez egyrészt gondot okoz, másrészt viszont egyfajta segítséget nyújt. A 10–12 éves gyermekek szívesen vállalnak csoportjukon belül játékvezetést, kellő segítségnyújtással. Természetesen ez a besegítés csak rövid alkalmakra korlátozódik.

Tudjuk azt, hogy a kicsik rövidebb, a nagyobbak huzamosabb ideig tudják összpontosítani figyelmüket. Kifáradás ellen a legfőbb segítség az örömmel végzett foglalkozás, a vezető szeretetteljes egyénisége, rugalmas megértése. Lényeges a helyes módszerek alkalmazása, valamint a jól megszervezett, átgondolt, változtatott foglalkozás.

Igyekezünk a programjavaslatot úgy összeállítani, hogy azok mindenhol felhasználhatók legyenek, vagy legalább, mint ötletek, segítséget tudjanak adni több napos foglalkozási tematika kialakításához.

1. Téma: Ismerkedés.

Cím: Kikkel járunk egy csoportba?

Feldolgozás: a tanulók alaposabb megismerése, érdeklődési körök felszínre hozása, szélesítése, illetve irányítása. Programalakítás.

Megfigyelés: a tanulók aktivitása, szabadidős szokásai, érdeklődése.

2. Téma: Településfejlesztés.

Cím: Milyen lesz lakóhelyünk a századfordulón?

Feldolgozás: Séta a lakóhelyen, megfigyelési szempontok alapján. Visszatérve a sétából szabadon választás alapján lerajzolják, építőközből kirakják, elemekből megtervezik a jövő lakóhelyét.

Megfigyelés: Séta közben mire figyelnek fel, milyen élénk a fantáziájuk munka közben.

3. Téma: Beszélgetés a családról, iskoláról.

Cím: Mi lenne, ha én lennék az . . . . . (a család tagjai, az iskola dolgozói)?

Feldolgozás: Szituációjátékok.

Megfigyelés: a család és az iskola szerepe a gyerekek életében, egymáshoz való viszonyuk.

4. Téma: Hogyan készül egy-egy család az ünnepi étkezésre?

Cím: „Vendégváró”.

Feldolgozás: Családi események, ünnepek bemutatása, ajándékozási szokások. Terítés az ünnepi asztalon (közös tervező, szervező munka alapján a csoportban). Egyszerű édességreceptek ajánlása.

Megfigyelés: Családok, gyermekek ünnepi szokásai, az ünnepek jelentősége a gyerekek életében.

5. Téma: Ismerkedés a közlekedés alapvető tudnivalóival.

Cím: Légy óvatos az utcán!

Feldolgozás: Játék a KRESZ-parkban, vagy a Polikresz I–II., vagy a különböző, játékboltokban kapható KRESZ-játékokkal.

Megfigyelés: a KRESZ-szabályok ismerete, és azok alkalmazása.

6. Téma: A testkultúra, a sport jelentősége.

Cím: „Mozdulj!”

Feldolgozás: Játékos ügyességi feladatok megoldása több csoportban.

Megfigyelés: A gyermekek játék- és mozgáskultúrája.

7. **Téma:** A nyelvtanulás fortélyai.
Cím: A „Játékos nyelvtan”.
Feldolgozás: Csoportokban, érdeklődési körök alapján nyelvi játékok, a „Képes nyelvmester” feladatainak megoldása, idegenvezető játék.
Megfigyelés: a gyerekek anyanyelvismerete, az idegen nyelv hasznosítása.
8. **Téma:** Szomszédaink szokásai.
Cím: „Utazz velünk!”
Feldolgozás: Filmek, diaképek alapján szomszédaink életének bemutatása; történetük és kultúrájuk. Baráti beszélgetések, élménybeszámolók.
Megfigyelés: A gyerekek attitűdrendszere más népekkel szemben.
9. **Téma:** A könyvekről, könyvtárról és annak használatáról.
Cím: „Könyvről, könyvtérről”.
Feldolgozás: könyvtárlátogatás foglalkozással egybekapcsolva; vetélkedő irodalmi ismeretekre építve.
Megfigyelés: a gyermekek érdeklődése, vonzódása a könyv iránt.
10. **Téma:** A táncgyománnyok felelevenítése.
Cím: Aprók tánca.
Feldolgozás: népi játékok, népi táncok megtanítása (népdal, népzene).
Megfigyelés: Népzene iránti érdeklődés, a népi játékok ismerete.
11. **Téma:** Hol volt, hol nem volt.
Cím: Barangolás a mesék birodalmában.
Feldolgozás: Mesék dramatizálása, bábozása.
Megfigyelés: Olvasottságuk, fantáziájuk, beszédkészségük megismerése, fejlesztése.
12. **Téma:** Lakáskultúra, kulturált lakás.
Cím: Hogyan rendeznéd be szobádat, sarkodat?
Feldolgozás: Csoportokban berendezik saját kuckójukat, ötleteket gyűjtünk a „Lakáskultúra” című folyóiratból, és bemutatják munkájukat; csoportonkénti értékelés.
Megfigyelés: A gyermekek ízlésszintje s lakáskultúrával kapcsolatos szemlélete, gyakorlata.
13. **Téma:** Egészséges életmódra nevelés.
Cím: Egészséges, mint a makk.
Feldolgozás: a gyermekek higiéniai szokásainak ismerete, fejlesztése, egészségügyi filmek vetítése, rejtvények, játékok.
Megfigyelés: az egészséges életmód szabályainak ismerete.
14. **Téma:** A zenei ismeretek bővítése.
Cím: „Zene, zene, zene”.
Feldolgozás: A gyermekek hangszerismerete és saját hangszereik bemutatása (furulya, hegedű, ütőhangszerek, xilofon stb.), zenekar alakítása, önálló művek előadása.
Megfigyelés: a zene iránti fogékonyság, érdeklődés. Ritmusérzék és hallásfejlesztés.

Néhány napot, délutánt vagy hét végét tervezhetünk szülőkkel együtt. Ekkor rendezzünk sportversenyeket, barkácsköröket, honvédelmi napot, túrákat (gyalog, kerékpáron), főzőversenyt, találkozót a patronáló vállalatok képviselőivel. Jó, ha a szülők érdeklődési köre vagy sajátos tevékenysége meghatározza a gyermekcsoportok programját, így több szintéren változatos, élményszerű eseményeket tudunk biztosítani.

Ha hosszabb időre tervezzük a napközis csoportok nyári foglalkozásait, akkor érdeklődésre tarthatnak számot az alábbi témák is: „közéleti vitafórum”, pályaválasztási tanácsadás, okosan gazdálkodjunk, viselkedéskultúra, életmód, szabad idő (hobby), társadalmi munka (környezetvédelem), „Pajtás”- vagy „Íránytű”-ankét, látogatás szülei kertjébe, találkozók népművészekkel (technikák bemutatása).

A gyermekek nyári foglalkozása akkor vezet eredményre, ha eltekintünk a sablonoktól; ha a gyermekekben él a társkeresés, szórakozás, kikapcsolódás vágya; ha építünk a csoportunk korábbi ismeret- és élményanyagára, s egyes témákat komplex megközelítésben dolgozunk fel, a gyerekek cselekvő részvételével.